

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 2 mars 1893, kl. 3 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts betänkande n:o 3, angående herrar Chr. Bülow's och A. Hahn's motioner rörande fattigvårdsinspektion.

Till utskottet hafva remitterats 2:ne motioner, nemligen n:o 95 af herr *Chr. Bülow* och n:o 106 af herr *Anton Hahn*, hvilka åsyfta en skärpt kontroll öfver fattigvårdsväsendet, men motionärernas förslag beträffande sättet för kontrollens åstadkommande skilja sig från hvarandra, i det att herr Bülow vill förverkliga den genom »tillsättande af en eller två fattigvårdsinspektörer här i landet för öfvervakande af fattigvårdsväsendet», då deremot herr Hahn anser saken bättre främjas genom en ändring uti 8 § af gällande läkareinstruktion den 31 oktober 1890 derhän, att förste provinsialläkaren må åläggas att, jemte andra honom redan lemnade uppdrag, »egna tillsyn åt fattighus, fattiggårdar och arbetshus». Begge motionärerna påyrka, att Riksdagen måtte genom skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om åtgärder i de utaf hvar och en af dem föreslagna syften.

Hvad nu först herr Bülow's motion beträffar, så omförmäler han i motiveringen af densamma, att klagomål ofta försports öfver det sätt, hvarpå såväl äldre personer som barn behandlats inom sina respektive kommuner, när de varit berättigade att komma i åtnjutande af fattigvård; och anför motionären i detta hänseende ett par kortfattade exempel. Särskildt finner motionären tillståndet bland fattiga små barn i vårt land vara så eländigt, att det i ett civiliseradt land ej kunde fördragas,

utan borde vi i fråga om fattigvårdslagstiftningen taga England och Finland såsom föredöme mera än hvad tillförene skett. I England föreläge nu till behandling ett ändamålsenligt lagförslag till barnens skydd och i Finland har blifvit tillsatt en fattigvårdsinspektör för hela storfurstendömet med åliggande för honom icke blott att öfvervaka fattigvårdsstadgarnes efterlefnad, utan äfven tillhandagå fattigvårdssamhällena med råd och vunna erfarenheter om bästa sättet för fattigvårdens ändamålsenliga anordning, särskildt till förekommande af nöd och personers orättvisa uteslutande från understöd. Motionären uttalar slutligen den förhoppning, att staten omsider skall öfvertaga fattigvårdstugan i hela dess utsträckning, men han anser att, i afvaktan på denna genomgripande reform, och enär här i landet redan finnes inspektörer i långt mindre viktiga hänseenden, staten åtminstone skyndsamt borde tillsätta inspektörer jemväl för tillsynen öfver, huru fattiga, orkeslösa och värlösa personer behandlas.

Vidkommande herr Hahns motion, så anföras deruti åtskilliga exempel i allmänhet på sorgliga missförhållanden, som lära egt rum på olika ställen inom vårt land, när det gäلت att vårda fattiga och deribland ofta jemväl sinnessvaga personer. I det komitéutlåtande af år 1885, med förslag till instruktion för läkare, som i hufvudsak af Kongl. Maj:t sedermera lades till grund för den nu gällande läkareinstruktionen af år 1890, inrymdes i 8 § ett åliggande för förste provinsialläkaren att »egna tillsyn äfven åt fattighus, fattiggårdar, arbetshus, stads- och häradshäkten, skolor, barnhem, barnkrubbor, räddningshem, bostäder för ett större antal arbetare» m. m., men Kongl. Maj:t lät dock vid den slutliga redigeringen af nu gällande instruktionen de anförda orden om tillsyn jemväl öfver fattighus, fattiggårdar och arbetshus utgå ur nämnda § af instruktionen. Motionären, som finner denna ändring beklaglig, förmenar, att Kongl. Maj:t härigenom stält inspektionen af ifrågavarande inrättningar utom förste provinsialläkarens tjänstebefogenhet, och förmodar motionären, att denna inskränkning af förste provinsialläkarens uti komitébetänkandet ifrågasatta tjänsteåligganden varit föranledd af statsutskottets utlåtande n:o 66 vid 1890 års riksdag, då utskottet betonade, att anledning icke torde förefinnas »att utsträcka förste provinsialläkarens inspektion till andra inrättningar än sådana, som med medicinalväsendet stå i egentligt sammanhang».

Denne motionär anser vidare de s. k. »fattigauktionerna» utgöra ett i detta sammanhang anmärkningsvärdt och sorgligt kapitel i vår fattigvårdshistoria, och återger han några i namngifna tidningar omförmälda fall, der fattighjonens försörjning skulle gjorts beroende af

endast det vid auktionen lägst fordrade ersättningsbeloppet. Vore emellertid nämnda auktioner de enda missförhållanden, som i fattigvårdshänseende egde rum, så skulle detta onda, enligt motionärens åsigt, kunna afhjelpas genom att i lämpligare form återupptaga den motion om förbud för dylika auktioner, som vid 1891 år riksdag förkastades inom Andra Kammaren hufvudsakligen af det skäl, att dessa auktioner förmenades redan hafva upphört. Då likväl i vårt land bevisligen förefunnes äfven andra fall af vanvård, obarmhertighet och uppenbart åsidosättande af lag (i fråga om fattigvård) än omförmälda auktioner, så ansåge motionären nödvändigt att få alla dessa missförhållanden städfjade, och dervid syntes honom det enda verksamma medlet härtill vara att inrätta en fattigvårdsinspektion utöfver den nu befintliga.

Motionären erinrar om, att det visserligen enligt såväl fattigvårdsstadgan som landshöfdingeinstruktionen åligger länsstyrelsen att, hvar inom sitt län, vaka öfver fattigvårdens behöriga handhafvande, men betonar, att, då dessa myndigheter, åt hvilka så många andra bestyr äfven äro anförtrödda, icke hafva någon särskildt dertill utsedd institution till sitt förfogande, en af länsstyrelsen företagen undersökning af fattigvårdsförhållandena inom länet aldrig kan blifva annat än tillfällig. Emellertid anföras exempel på tvenne dylika undersökningar, som 1891 igångsattes af Konungens befallningshafvande inom Östergötlands och Kronobergs län.

Äfven om man genom dylika tillfälliga undersökningar, säger nu motionären vidare, kan åstadkomma rättelser i en mängd fall, så förefinnes ringa borgen för rättelsernas varaktighet, när de ej skett af egen god vilja. Låter icke talrikheten af de för blott ett enda år bevisade missförhållanden, frågar motionären, ana den sannolika utsträckningen af det som icke blifvit kunnigt, och bör man väl vänta, tills afslöjandena blifva ännu flera, och tills de möjligen frampressade länsundersökningarna blifva så många, att de i sin tur framtinga en riksundersökning? Motionären anser, att tiden är inne att på ett verksammare sätt, än med nu gällande otillräckliga stadganden kan ske, börja utöfva tillsyn öfver fattigvårdens behöriga handhafvande både i städerna och på landsbygden, och att en sådan tillsyn endast kan ske genom en stadigvarande, på bestämda eller obestämda tider återkommande fattigvårdsinspektion, som har att hos länsstyrelsen göra anmälan om det som befinnes tarfva länsstyrelsens ingripande.

Slutligen anmärker motionären, hurusom vid våra fångvårdsanstalter sorgfälligt är sörjdt för såväl utspisningens tillräcklighet som att fängelselokalerna uppfylla hygienens fordringar i afseende på utrymme,

luftvexling och uppvärmning, hvarför det syntes motionären icke stå i strid med nutidens berömda humanitet, att förhållandena inom fattigvårdssambhällena ordnades så, »att ingen skulle våga påstå, att de i nyttigt arbete utslitna understödstagarna och de, hvilka af ena eller andra orsaken måste äta fattigvårdens nådebröd, inom någon enda svensk kommun i något afseende ha det sämre stäldt än brottslingarne inom fängelserna».

Motionären — som säger sig finna, att en anordning, hvarigenom förste provinsialläkaren förenade inspektion öfver särskildt fattighus, fattiggårdar och arbetshus med den inspektion, han redan utöfvar beträffande hvad som hör till medicinalväsendet, säkrast leder till det af motionären åsyftade målet, nemligen att, utan annan utgift för statsverket än något ökade dagtraktamenten och reseersättningar, erhålla en ordnad fattigvårdsinspektion — hemställer för den skull:

att Riksdagen ville anhålla, att Kongl. Maj:t med ändring af § 8 af gällande läkareinstruktion ville åt densamma gifva följande lydelse: »Förste provinsialläkare skall inom länet egna tillsyn åt de af kommuner, föreningar, eller enskilda personer upprättade sjukvårdsinrättningar och andra anstalter såsom sjukhus, sjukstugor, sjukhem, vård- och kuranstalter för sinnessjuka och idioter samt uppfostringsanstalter för blinda och döfstumma; åt de vid brunns, bad- och andra dylika kuranstalter för helso- och sjukvården vidtagna anordningar; samt åt *fattighus, fattiggårdar och arbetshus*; och eger han, när han finner besigtning å stället nödig, upptaga sådan förrättning i den resplan honom åligger årligen upprätta.»

Utskottet har af den för år 1890 publicerade statistiska utredningen inhemtat, att under åren 1885—1890 antalet af dem, som inom vårt land åtnjutit fattigunderstöd, varit i en någorlunda jemn tillväxt, eller ifrån 221,911 personer år 1885 till 241,113 år 1890, och hafva kommunerna för dessa fattiga fått vidkännas en sammanräknad kostnad af 10,358,887 kronor år 1890 emot 8,957,619 kronor år 1885, således en medelkostnad för hvarje understödstagare öfver hufvud af 43 kronor 36 öre år 1890 emot 40 kronor 37 öre år 1885. År 1890 funnos i hela riket 5,581 *fattigvårdsanstalter i vidsträckt mening* med utrymme för sammanlagdt 56,552 personer, nemligen:

1,628 fattighus	rymmande	26,940 personer,
147 fattiggårdar	»	8,514 »
35 arbetshus	»	5,457 »
16 barnhem	»	507 »
3,755 mindre fattigstugor	»	15,134 »

Frånräknas de mindre fattigstugorna, befinnes antalet egentliga fattigvårdsanstalter vara 1,826 st. med plats för 41,418 personer. Undersöker man fattigvårdsanstalternas fördelning på de olika länen och fattigvårdssamhällena, visar denna sig mycket ojemn. 510 fattigvårdssamhällen sakna hvarje slag af fattigvårdsanstalter.

Enligt samma statistiska utredning befunnos af understödstagarna i fattighus, fattiggårdar, arbetshus eller barnhem	31,809	eller	13,2	proc.,
i mindre fattigstugor boende	11,050	»	4,6	»
utackorderade på kommunernas bekostnad	38,156	»	15,8	»
genom omgång (socken- eller rotegång) försörjda	1,025	»	0,4	»
i sjukvårdsanstalter på kommunernas bekostnad				
vårdade	5,354	»	2,2	»
i egna hem understödda	141,244	»	58,6	»
på annat sätt understödda	12,475	»	5,2	»

Bland de utackorderade voro 23,834 barn, åtnjutande direkt understöd, hvartill kommo 949 barn, tillhörande en del af de 13,373 utackorderade äldre personer. — »Omgången» synes endast undantagvis förekomma och i någon nämnvärd mån blott inom Jemtlands och Vermlands län.

Den nu gällande instruktionen för läkare, af den 31 Oktober 1890, föreskrifver: a) *uti 5 §*: att *förste provinsialläkare* skall i rådgifvande egenkap biträda Konungens befallningshafvande vid handläggning af länets helsovårdsangelägenheter och i sådant afseende dels på anmodan afgifva yttrande i mål och ärenden, som angå sundhetsförhållandena inom länet, dels ock bringa till denna myndighets kännedom sanitära missförhållanden, hvarom han erhållit vetskap, samt föreslå sättet för deras afhjelpande; åliggande derjemte förste provinsialläkare att öfvervaka iakttagandet af hvad i afseende å helsovården af Konungens befallningshafvande föreskrifves samt att utan dröjsmål verkställa de förrettningar, hvartill förordnande eller uppdrag honom lemnats af sistnämnda myndighet; och b) *uti 26 §*: att *provinsialläkare* skall gifva noga akt på förhållandena inom det honom anförtrodda distriktet, för så vidt de inverka på befolkningens helsa, beskaffenheten af bostäder och födoämnen äfvensom barnens vård och fysiska uppfostran m. m. Finner han i något af dessa hänseenden råda sanitära missförhållanden,

så eger han påkalla hjälp och medverkan häremot hos Konungens befallningshafvande, förste provinsialläkaren samt kommunalmyndighet och presterskapet inom distriktet. c) *uti 14 §:*

1. De genom denna instruktion förste provinsialläkare ålagda inspektioner och apoteksvisitationer äfvensom de tjänsteresor, hvilka erfordras för verkställande af dels de förrättningar, som af medicinalstyrelsen anbefalts eller af Konungens befallningshafvande utan särskildt förordnande åt honom uppdragits, och dels de undersökningar i öfrigt, hvilka förste provinsialläkaren, på grund af meddelanden från läkare inom länet eller eljest vunna upplysningar, anser behöfliga, böra så ordnas, att, till undvikande af tidsspillan och onödig kostnad, särskilda förrättningsställen kunna, i den mån deras inbördes läge sådant medgifver, under en resetur besökas.

2. I enlighet härmed har förste provinsialläkare att upprätta och inom april månads utgång till medicinalstyrelsen för granskning och godkännande insända förslag till reseplan för året; skolande i denna reseplan, så vidt ske kan, angifvas den tid, som å hvarje förrättningsställe äfvensom för resan mellan de särskilda förrättningsställena beräknas komma att åtgå.

Fattigvårdsförordningen — af den 9 juni 1871 — innehåller åtskilliga bestämmelser uti §§ 10—13, afseende att skärpa kontrollen öfver det sätt, hvarpå fattigförsörjningen handhafves. Sålunda skola dervidlag, förutom prest och fattigvårdsstyrelsen, äfven polismyndigheter och dess underlydande betjente efter anmälan och sig företeende omständigheter ingripa. När fattigunderstöd ifrågakommer, åligger det fattigvårdsstyrelse att dels göra sig noga underrättad om sökandens lefnadsförhållanden och behof, hvilka sålunda böra läggas till grund för bedömandet; dels tillse, att barn, om hvilket fattigvårdsstyrelsen föranlåtits taga vård, varder ej allenast försedt med uppehälle och stadig bostad, utan äfven kristligen uppfostradt och undervisadt. Fattigvårdsstyrelse åligger vidare vaka deröfver, att de, som af styrelsen mottagit barn eller andra till försörjning, fullgöra sina skyldigheter, samt att, der anmälan göres, att barn varnvårdas, förskaffa sig underrättelse om förhållandet och i anledning deraf förfara på sätt, styrelsen finner vara af omständigheterna påkalladt. I 46 § 4 mom. af samma förordning tillförbindes landshöfdingeembetet såsom en embetspligt (detta i full öfverensstämmelse med föreskrifterna i 28 och 29 §§ af den för bemälda embete utfärdade instruktion) att vaka öfver fattigvårdens behöriga handhafvande och att tillhålla det fattigvårdssamhälle, som underlåter att lemna fattigvård, att sina skyldigheter fullgöra.

I april månad år 1892 inlemnade Stockholms stads helso- och fattigvårdsnämnder till Kongl. Maj:t en skrifvelse, hvaruti på vissa anförda skäl begärdes förslag till ett bättre ordnande inom hela landet af inspektionen öfver fosterbarns vård. Vid skrifvelsen var fogad dels en af doktor R. Wavrinsky utgifven tryckt afhandling i frågan, dels en antydning om de stadganden, som bemälda nämnder ansågo i synnerhet vara viktiga att ifrågakomma vid ett lagstiftande i ämnet. Kongl. Maj:t har sedermera inhemtat utlåtande i ärendet från ej mindre medicinalstyrelsen än äfven samtliga befallningshafvande i Stockholm och landsorterna, och enär i de numera inkomna utlåtandena nästan alla de sålunda hörda myndigheterna på det varmaste tillstyrkt en skärpt och ändamålsenligare kontroll i detta hänseende, så torde med stor sannolikhet inom en ej alltför långt aflägsen framtid ett förslag från Kongl. Maj:t vara att förvänta angående en skärpt och ändamålsenligare kontroll öfver fosterbarnsväsendet här i landet.

Det här ofvan anförda läser för frågans nuvarande belysning kunna vara tillfyllestgörande i fråga om vårt eget lands föreskrifter för åvägbringande af kontroll öfver fattigvården, men det torde finnas tjenligt att i sammanhang härmed lemna en kortfattad framställning af den för fattigvårdsinspektören i Finland den 9 oktober 1888 utfärdade instruktion.

Denna instruktion, föreskrifver till en början, att inspektören skall »i allmänhet vaka deröfver, att vederbörande kommuner såväl i städerna som på landet i enlighet med gällande författningar, reglementen och föreskrifter anordna och handhafva den å dem ankommande fattigvården äfvensom fullgöra sina skyldigheter. Särskildt skall fattigvårdsinspektören tillse: a) att barn, omhändertagna af fattigvården, komma i åtnjutande af dem lagligen tillförsäkrade förmåner; b) att åt sinnessvage, sjuke, orkeslöse och andra sådana fattighjon, der för deras behöriga omvårdnad stadigt hemvist nödvändigt erfordras, lämplig vård i fasta bostäder varder anskaffad; c) att i fattigvårdsanstalter män och qvinnor, sedligt förderfvade och ärbara fattighjon samt sjuka och friska personer, såvidt möjligt, i skilda rum vårdas och underhållas; d) att arbetsföra men till arbete obenägna och motsträfviga personer, som stanna fattigvården till last, i tvångsarbetsanstalter iutagas; e) att fattighus och andra fattigvårdsanstalter inrättas och underhållas i enlighet med be-

stämningarna i helsovårdsstadgan af den 22 december 1879; f) att vanvård af och misshandel å fattighjon i laga ordning genom kronobetjente beifras; samt g) att för fattigvården af kronan eller kommunerna eller ock af enskilde beviljade eller skänkta medel för deras ändamål riktigt användas».

Om fattigvårdssamhälle eller fattigvårdsstyrelse åsidosätta sina skyldigheter, skall inspektören påkalla rättelse derutinnan hos guvernören, så framt ej kronobetjeningen kan omedelbart vidtaga tjenliga åtgärder i saken. Derjemte »tillkommer fattigvårdsinspektören: a) att söka förmå kommuner, som önska inrätta fattigvårdsanstalter, att i enlighet med tidens fordringar anordna desamma äfvensom att, der fattigvårdssamhälle är ringa och ensamt icke förmår bekosta sådan anstalt, derom med annat eller andra samhällen sig förena; b) att hos kommunerna framhålla nödvändigheten deraf att för fattigvårdsanstalterna duglige föreståndare anskaffas, samt att tillfälle till sysselsättning i anstalterna för hjonen icke saknas; c) att uppmuntra befolkningen till åtgärder för motarbetande af tiggeri och kringstrykande lefnadssätt samt till bildande af välgörenhetsföreningar, spar-, låne- och nödhjelpskassor äfvensom andra den kommunala fattigvården underlättande och befordrande inrättningar; samt d) att sjelf förskaffa sig noggrann kännedom ej mindre om orsakerna till fattigdomen i de skilda landsorterna och fattigvårdens tillstånd derstädes, än ock om utvägarna att efter rådande seder och förhållanden, såvidt möjligt, förebygga, mildra eller bekämpa armodet samt hågen för tiggeri och kringstrykande lefnadssätt, äfvensom med uppmärksamhet följa utvecklingen och gången af landets fattigväsande och dermed i samband stående omständigheter».

Fattigvårdsinspektören — som äfven skall afgifva utlåtande och förslag i anledning af förfrågningar från myndigheter och kommuner i hithörande ämnen; föreslå senaten de åtgärder inspektören anser för fattigvårdsväsendet gagneliga; samt årligen uppgöra fattigvårdsstatistik och berättelse öfver sin verksamhet under det förflutna året — skall slutligen meddela kommuner och enskilda personer råd och anvisningar vare sig för afskaffande af otidsenliga bruk och sedvänjor vid fattigvården eller för dess förbättrande jemväl på annat sätt.

I likhet med begge motionärerna anser utskottet, att åtskilliga missförhållanden råda uti fattigvårdshänseende inom vårt lands olika delar, och att

deras afhjelpande är väl värdt statsmagternas beaktande. Motionärer-
nas framställning torde dock, äfven den, visa, att orsaken till dessa miss-
förhållanden mindre äro att söka i bristfälligheter uti nu gällande lagar
som icke fastmera deruti, att lagarne understundom icke anlitas. I den
mån som en ökad folkupplysning bibringar samhällets medlemmar en
rigtigare och ädlare uppfattning om deras skyldigheter mot lidande
medmenniskor, och den allmänna meningen i landet mera vaket beifrar
hvarje fall, der till äfventyrs samhälle eller enskilda personer söka att
undandraga sig dessa skyldigheter eller ock vilja vid tillämpningen
reducera dem till ett minimum, i samma mån kan man hoppas, att så-
dana exempel på hjertlös råhet, som motionärerna framdragit, skola
blifva allt sällsyntare. Helt naturligt har för motionärerna framstått
sig ett önskemål derom, att genom något slags inspektion öfvervaka
fattigvårdens tillämpning samt framdraga till näpst och rättelse de för-
summelse som härvid kunde komma i dagen. Svårigheten att på denna
väg vinna målet, utan alltför stor apparat, framträder dock tydligt vid
pröfningen af de sätt, hvarpå motionärerna sökt lösa uppgiften.

Herr Hahns motion ansluter sig närmast till redan gällande före-
skrifter i detta ämne, då enligt hans förslag den skärpta inspektionen
blott skulle åstadkommas genom ett tillägg i instruktionen för läkare
den 31 oktober 1890, så att förste provinsialläkare finge till uttryck-
ligt åliggande att egna tillsyn äfven åt fattighus, fattiggårdar och ar-
betshus. Den ofvan lemnade framställningen af läkareinstruktionens
härvid tillämpliga paragrafer torde dock utvisa, att såväl provinsialläkare
som förste provinsialläkare inom sina respektive distrikt icke blott hafva
rättighet utan äfven skyldighet att egna sin uppmärksamhet åt sanitära
missförhållanden vid de af herr Hahn afsedda fattigvårdsanstalterna
samt att beifra sådana missförhållanden hos vederbörande myndigheter
eller i yttersta hand anmäla saken hos länsstyrelsen. Ja, utskottet håller före,
att förste provinsialläkaren, enligt ordalydelsen i ofvannämnda instruk-
tion, redan nu vid förekommen anledning är berättigad att uti den rese-
plan honom åligger att årligen uppgöra och medicinalstyrelsen under-
ställa, på eget initiativ utsätta dag för tillsyn jemväl vid fattighus, fat-
tiggårdar och arbetshus samt att, vid hvilken tid af året som helst,
föranstalta om extra ordinarie dylik tillsyn vid sagda anstalter, om läns-
styrelsen dertill lemnar honom uppdrag eller förordnande.

Af den ofvan gjorda utredningen lärer vidare framgå med all önsk-
värd tydlighet, att länsstyrelsen icke blott är ålagd att sjelf vaka öfver
fattigvårdens tillämpning inom länet, utan äfven, för undersökning af
hithörande förhållanden, har att tillgå både den underlydande kronobe-

tjeningen och förste provinsialläkaren. Att ej mindre länsstyrelse än äfven provinsialläkare och förste provinsialläkare kunna och böra vaka öfver det sanitära tillståndet uti fattighus, fattiggårdar och arbetshus, torde således få anses ådagaladt, och då till de sanitära förhållandena måste hänräknas beskaffenheten af föda, kläder, bostad och dylikt, lärer i dessa hänseenden herr Hahns förslag i sjelfva verket ej framkalla någon ändring uti den enligt lag nu redan bestående ordning. Deremot anser utskottet icke lämpligt att söka utsträcka förste provinsialläkarens skyldigheter utöfver det sanitära och alltså i deras händer lägga en kontrollerande polismyndighets uppgift, hvilket dessutom strider emot Riksdagens så sent som år 1890 i skrifvelse till Kongl. Maj:t gjorda och i herr Hahns motion omförmälda uttalande.

Uppmärksammas bör äfven, att herr Hahns motion endast afser en del af understödstagare, i det att af sådana endast circa 13 proc. bo uti fattighus, fattiggårdar och arbetshus eller, om härvid medräknas äfven de som bo i mindre fattigstugor, antalet då ökas till inemot 18 proc. De fattiga, som underhållas i något slag af kommunala fattigvårdsanstalter, äro emellertid ingalunda de som företrädesvis utsättas för dålig behandling. De största missförhållandena inträffa säkerligen bland utackorderade och de »genom omgång» försörjde, som tillsammans för närvarande utgöra circa 16 proc. af understödstagarne, men oregelbundenheterna ibland dessa senare kategorier af fattiga motverkas ej genom den af herr Hahn föreslagna inspektionen. Betecknande är äfven, att af alla de exempel herr Hahn anført i sin motion å brister i fattigvårdshänseende, så afser endast ett par något slag af fattigvårdsanstalter, och i ett af dessa fall har dessutom en distriktsläkare verkligen ingripit, något som det obestriddigen tillkommit provinsialläkare och förste provinsialläkare att dervid jemväl hafva gjort.

Slutligen anser utskottet sig böra framhålla det mindre lämpliga deruti att redan nu i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om ändringar i den år 1890 utfärdade läkareinstruktion, innan någon större erfarenhet vunnits om sättet, huru den verkar.

På grund af hvad utskottet sålunda andragit föranlåtes utskottet hemställa:

1:o att herr Hahns förevarande motion icke må till någon kammarens åtgärd föranleda.

Af mera genomgripande innebörd är onekligen det förslag, som herr Bülow väckt om anställning af en eller två särskilda fattigvårdsinspektörer. Utskottet har ej ansett sig uppfordradt att, på grund af denna motion, närmare ingå i pröfning, huruvida man, genom en vidsträcktare tillämpning af detta system för fattigvårdsinspektion, till äfventyrs kunde, utan alltför stora ekonomiska omkostnader, vinna en lämplig kontroll öfver fattigvårdsstadgans efterlefnad.

Om emellertid de myndigheter, hvilka det tillkommer att handhafva inspektionen öfver fattigvården, skola kunna utöfva en välgörande och rättvis kontroll, måste de dock härvid taga skälig hänsyn till de för hvarje ort inom vårt vidsträckta land rådande olika lefnadsvilkoren och öfriga förhållanden på hvarje plats i fråga, för att derefter med ledning häraf kunna skyndsamt och med sakkännedom ingripa. Det synes utskottet för den skull vara mindre lämpligt att uti vårt vidsträckta land, der befolkningens lefnadsvilkor äro så vexlande från den ena landsändan till den andra, tillsätta blott en eller två fattigvårdsinspektörer.

Den utredning utskottet lemnat angående beskaffenheten af de göromål som åligga fattigvårdsinspektören i Finland utvisar, att det vid införandet af denna institution der i landet gäلت att åstadkomma en central embetsmyndighet för att bringa reda uti det förut, såsom bekant är, der i landet rådande oegentliga tillståndet inom fattigvårdsväsendet, hvadan således vi näppeligen kunna af instruktionen för den finska fattiginspektören finna någon egentlig anvisning, huru vi böra åstadkomma en förbättring af våra i och för sig mera utvecklade och redan ordnade nationella former för fattigvårdsväsendet.

Utskottet får alltså föreslå:

2:o att ej heller herr Bülows i detta ämne väckta motion måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 mars 1893.

På utskottets vägnar:

AUG. WIJKANDER.

Reservation

till punkt a) af herrar *A. Hahn, H. Hedund* och *J. Nordin*:

Med hänsyn till lydelsen af § 8 i nu gällande läkareinstruktion och sättet för dess tillkomst, är det enligt vår mening tvifvel underkastadt, huruvida de kommunala fattigvårdsanstalterna kunna ställas under regelbunden tillsyn af provinsialläkarne vare sig med eller utan Konungens befallningshafvandes uppdrag. I alla händelser upptages icke sådan tillsyn för närvarande i förste provinsialläkarnes ordinarie reseplaner, hvidan den åtminstone ännu icke blifvit dem ålagd. För att i nödig mån förebygga missförhållanden på fattigvårdens område, är dock ej nog med de nu brukliga undersökningarna, hvilka ega rum på förekommen anledning, då anmälan om dylika ingå eller deras tillvaro på annat sätt kommer till vederbörandes kännedom. Det syftet kan, liksom i fråga om skolväsendet, endast vinnas genom regelbunden tillsyn eller inspektion. Men provinsialläkarne lämpa sig i framstående grad för en tillsyn, som väsentligen går ut på att förebygga vanvård, dels emedan deras hygieniska bildning gifver dem nödig sakkunskap härför, dels emedan denna tillsyn kan sättas i samband med deras tjänsteresor och alltså förrättas för jemförelsevis ringa kostnad, dels emedan hvar och en förvärfvat mer eller mindre kännedom om sin ords förhållanden och sålunda bör förstå att taga hänsyn dertill, dels, slutligen, emedan deras områden ej äro större, än att tillsynen kan hlifva verksam.

Att tillsynen bör begränsas till att förebygga vanvård och till fullständigare utöfning af Konungens befallningshafvandes »embetspligt att vaka öfver fattigvårdens behöriga handhafvande», men ej utsträckas till något slags obehörig inblandning i kommunernas fattigvård, är sjelfklart.

Den kommunala fattigvården skulle endast hafva gagn af de nyttiga råd och föreskrifter, som en dylik tillsyn skulle föra med sig, hvarjemte, hvad som här hufvudsakligen kommer i betraktande, deri komme att ligga ett värdefullt skydd för de å fattigvårdsanstalterna

intagne mot hårdhet, likgiltighet och okunnighet eller oförstånd från föresattes sida.

Då dertill kommer, att det bland sakkunnige torde råda en rätt allmän öfvertygelse om, att en sådan tillsyn vore väl behöflig, och då åtskilliga faktiska exempel på senare tid burit vittnesbörd i samma rigtning, hafva vi ansett, att utskottet bort i hufvudsak tillstyrka motionen.
